

Monitorizarea mass-media în campania electorală

Raport nr. 3
16 ianuarie – 04 martie 2005

Proiect realizat cu suportul financiar al Ambasadei SUA, al Ambasadei Britanice, al Fundației Eurasia, din mijloacele acordate de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA/ASDI).

Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

British Embassy
Chisinau

Monitorizarea mass-media în campania electorală Raportul nr 4, 16 ianuarie - 04 martie 2005

Proiectul de monitorizare a reflectării campaniei electorale parlamentare de către mass-media din Republica Moldova are drept scop informarea opiniei publice referitor la comportamentul presei și sesizarea comunității internaționale asupra cazurilor de abuz împotriva libertății presei în procesul electoral.

Proiectul este realizat, în cadrul “Coaliției 2005”, de către Centrul Independent de Jurnalism, Centrul de Analiză și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice CIVIS, Asociația Presei Independente și organizația internațională Campania Globală pentru Libertatea de Exprimare “Articolul 19”.

Concluzii generale

Presa electronică

Se menține tendința de favorizare a partidului de guvernământ în știrile difuzate de majoritatea posturilor radio și TV supuse monitorizării, inclusiv posturile publice cu acoperire națională *Moldova 1*, *Radio Moldova*, și postul public regional *Teleradio Găgăuzia*. În același timp, se atestă și fenomenul „părăsirii câmpului de luptă” – câteva posturi private radio și TV au adoptat o politică editorială mai echilibrată sau chiar au renunțat la difuzarea știrilor favorabile PCRM.

De menționat că *Radio Moldova* continuă să reflecte campania electorală de o manieră mai echilibrată în comparație cu postul de televiziune *Moldova 1*. Politică editorială a postului privat cu acoperire națională NIT urmărește favorizarea PCRM și defavorizarea opoziției.

Știrile defavorabile concurenților electorali difuzate de posturile publice municipale *Antena C* și *Euro TV*, precum și de postul privat *Vocea Basarabiei* vizează de cele mai multe ori partidul de guvernământ.

Posturile care favorizează partidul de guvernământ discriminează partidele de opoziție și ca surse de informație cu caracter electoral.

Presa scrisă

Presa de stat s-a manifestat în continuare ca agent electoral al partidului de guvernământ, ignorând sau prezentând doar în context negativ principalele partide și blocuri electorale de opoziție.

În majoritatea cazurilor, presa privată a dat preferință partidelor de opoziție sau nu și-a manifestat simpatia pentru nici unul dintre concurenți.

Se observă delimitarea mai clară între articolele cu caracter electoral și publicitatea electorală de restul materialelor.

În a treia etapă a monitorizării, se atestă o radicalizare cvasigenerală a discursului electoral, utilizarea unui limbaj tot mai incisiv, mai violent, a unor procedee mediatice agresive, murdare, sfidând limitele bunului simț (de ex. filmul „Opriți extremismul” difuzat de *Moldova 1*, ș.a.).

Rezultatele monitorizării

TV

Știri favorabile concurenților electorali

Partidul de guvernământ a fost favorizat la 7 rămâne în continuare concurentul electoral favorizat în mod evident de către 6 din 11 posturi monitorizate, inclusiv două posturi publice – *Moldova 1* și *TV Găgăuzia*. De menționat că frecvența difuzării știrilor favorabile PCRM s-a intensificat la *Moldova 1*. Dacă până la 12 februarie, erau favorabile partidului de guvernământ 75,3 la sută din numărul de știri favorabile concurenților electorali difuzate de acest post, la data de 24 februarie ponderea acestora a crescut pînă la 84,5%. *TV Găgăuzia* continuă să favorizeze în știrile sale numai partidul de guvernământ. (diagramele 3-4)

În perioada 14.02-24.02 numărul de știri favorabile PCRM se reduce la posturile private *Pervii kanal v Moldove* (6 știri, comparativ cu 28 în perioada 16.01-13.02) și *RIF* (6 știri, comparativ cu 80), în timp ce la *NIT* (43 de știri, comparativ cu 108) și *TV 21* (17 știri, comparativ cu 28), frecvența difuzării acestora se intensifică. De asemenea, la *TV 21* se atestă și un număr crescînd de știri favorabile opoziției, în special BMD (+9).

La *Euro TV Chișinău* se menține tendința spre o reflectare mai echilibrată, numărul de concurenți electorali favorizați de acest post fiind cel mai mare. Ponderea știrilor în favoarea BMD e într-o ușoară scădere – 33,3 la sută din numărul de știri favorabile concurenților electorali, PSDM -18,1%, PPCD – 11,1% și PCRM – 8,3%.

De remarcat faptul că ponderea știrilor favorabile candidaților electorali e mai mare la posturile care favorizează partidul de guvernământ. (diagramele 3-4)

Diagrama 3. Concurenți electorali favorizați în știrile tv - frecvența

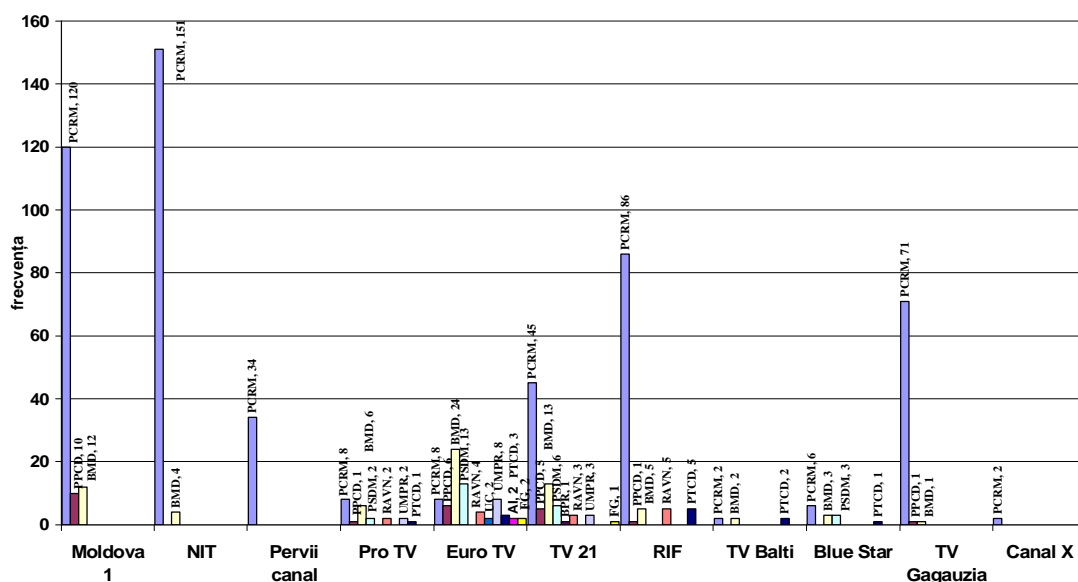
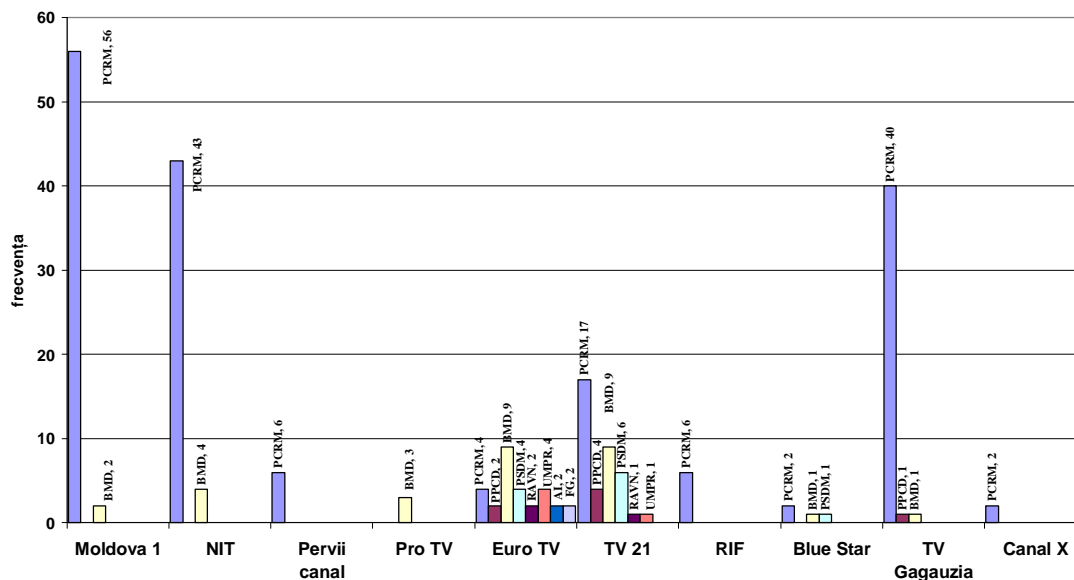

Diagrama 3.1. Concurenți electorali favorizați în știrile tv - frecvența
14.02-24.02

Știri defavorabile concurenților electorali

În general, numărul știrilor defavorabile candidaților electorali e mai mic comparativ cu numărul știrilor favorabile difuzate de majoritatea posturilor supuse monitorizării.

În continuare, majoritatea posturilor care au difuzat știri defavorabile opoziției au vizat BMD-ul. Printre acestea sunt posturile publice - *TV Moldova 1*, *TV Găgăuzia* și posturile private - *NIT*, *TV 21*. În perioada 14.02-24.02, *Pervii kanal v Moldove* și *RIF* au renunțat să difuzeze știri defavorabile opoziției. Marea majoritate a știrilor defavorabile PCRM sunt difuzate de *Euro TV Chișinău*.

De remarcat că Euro TV Chișinău - singurul post TV care favorizează partidele de opoziție, în special BMD, acoperă doar circa 1/3 din teritoriul RM. (diagramele 5-6)

Diagrama 5. Concurenți electorali defavorizați în știrile tv - frecvența

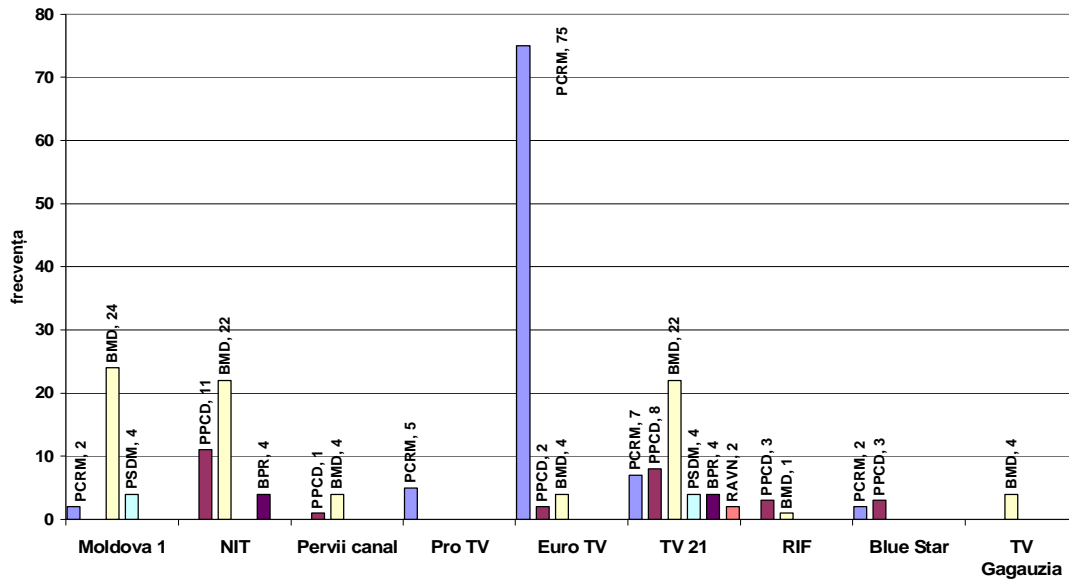
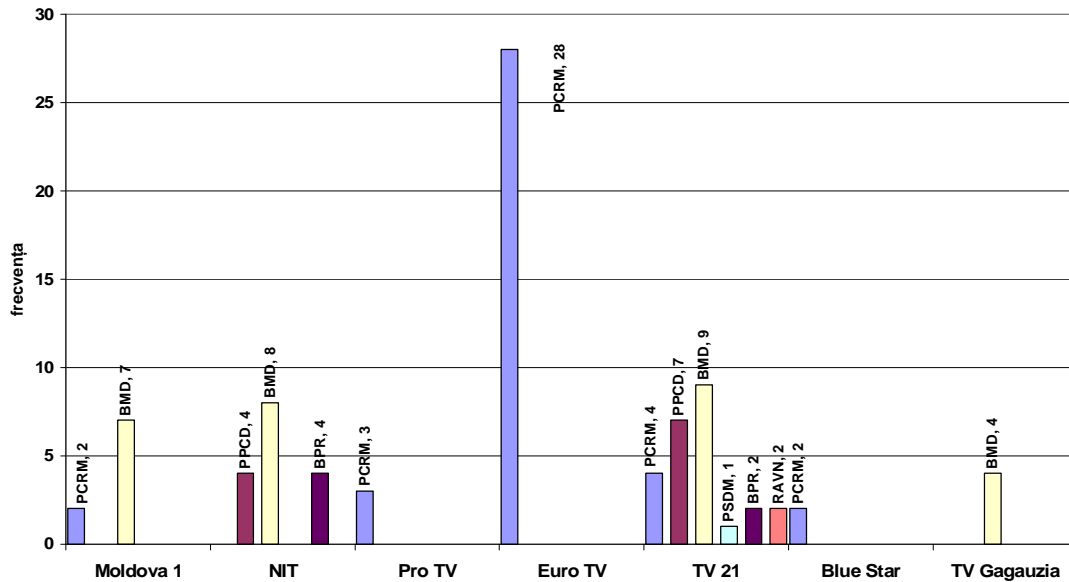

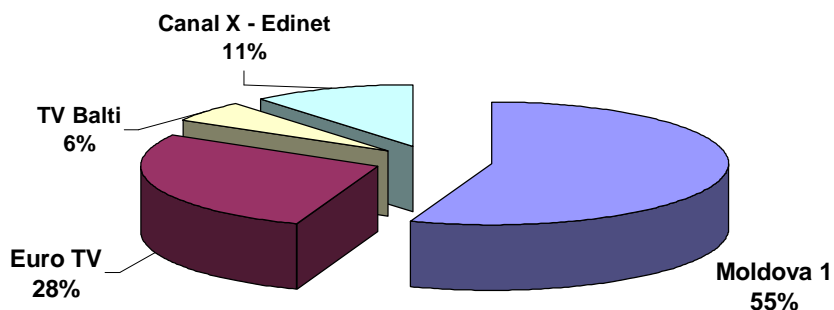
Diagrama 5.1. Concurenți electorali defavorizați în știrile tv - frecvența
14.02-24.02

Programe electorale speciale

În perioada supusă monitorizării, au organizat dezbateri, interviuri la tema alegerilor posturile publice *Moldova 1*, *Euro TV* și *TV Bălți*, iar dintre posturile private doar *Canal -X* (Briceni). (diagramele 7-8)

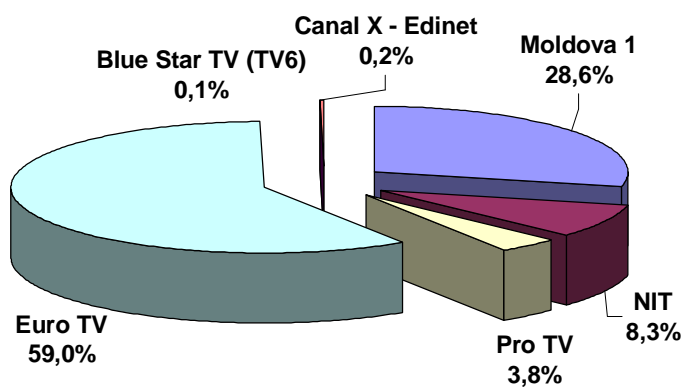
Diagrama 7. Programe electorale speciale (dezbateri, interviuri) - frecvența

Materiale de instruire a alegătorilor

Difuzarea materialelor de instruire a alegătorilor de către posturile private rămîne în continuare nesemnificativă. (diagramele 9-10)

Diagrama 9. Materiale de instruire a alegătorilor - frecvența

Sursele utilizate în știrile cu caracter electoral

Tabelul 1. Numărul de surse în cadrul știrilor tv

	1 sursă	2 și mai multe surse
Moldova 1	57	43
NIT	57	43
Pervii canal	73	27
Pro TV	50	50
Euro TV	57	43
TVC 21	73	27
RIF	72	28
TV Bălți	95	5
Blue Star – TV6	79	21
TV Găgăuzia	58	42
Canal X	50	50

Doar la postul *PRO TV* se atestă o descreștere a ponderii știrilor cu referire la o singură sursă. (tabelul 1)

Cele mai utilizate surse în știrile cu caracter electoral difuzate de postul public *Moldova 1* rămân în continuare președintele, miniștrii și oficialitățile guvernamentale (30,1%). Aceeași situație e și în cazul postului privat *NIT* (33,3%)

Euro TV, PRO TV, TVC 21, Blue Star - TV6 se remarcă prin referințe la majoritatea concurenților electoralai.

Tabelul 2. Tipul surselor utilizate în cadrul buletinelor de știri - frecvența

	PCRM	BMD	PPCD	PSDM	BPR	RAVN	PRES	MIN	GUV	APL	EXP	CET	CEC	SO	MED
Moldova 1	16	21	6			2	121	67	45	21	41	63	119	9	51
NIT	29	12	5				139	111	55	24	20	163	92	4	53
Pervii canal	7	2	2				17	26	18	1	12	8	21	3	9
Pro TV	14	21	13	3	2	4	7	19	11	3	14	35	48	2	9
Euro TV	25	51	13	21	4	5	2	2	13	52	43	88	60	3	66
TVC 21	8	19	4	5	1	3	15	19	24	6	23	1	25	4	6
RIF	4	8	4			5	9	56	38		29		27	8	
TV Balti										5			1		
Blue Star – TV6		9	6	4	3	3		1		2		31	12		15
TV Gagauzia	5						4	11	9	73	5	7	41	2	28
Canal X													1		7

	JUD	SOC	DIP	SIN	CCA	POL	BUS	BIS	PTCD	PDSE	FG	UCM	UMPR	PCM	TRAN
Moldova 1	10	64	77	7	7	15		4		6					2
NIT	6	62	95	6	6	10	16	9							
Pervii canal		8	31	2	5										1
Pro TV	3	44	26			4	2		2				2		2
Euro TV	32	36	30		4	20	3		5	2	4	6	10	2	
TVC 21	6	25	16	2	2	2	6				1		4		1
RIF	4	11	32	5					5						
TV Balti	1														
Blue Star – TV6		24	3						4						
TV Gagauzia		11	8		3										
Canal X			1												

PRES – președinte

MIN – miniștri

GUV – oficialități din guvern

APL – administrația publică locală

DIP – diplomați, oficialități străine

EXP – experți

BUS – oameni de afaceri

BIS - Biserica

POL – Poliția/armata

CET - cetățeni

MED – mass-media

JUD – judecători, avocați

CEC – Comisia Electorală Centrală

SOC – societatea civilă, ONG-uri

SIN - sindicate

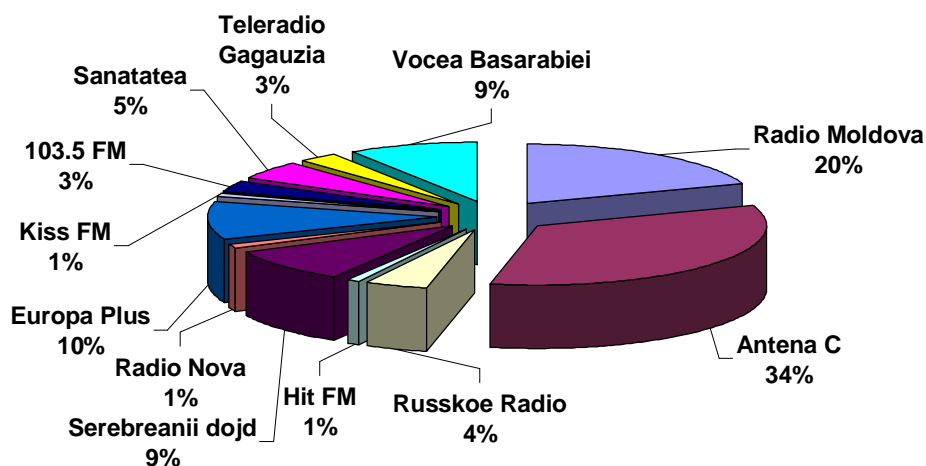
CCA- Cons.Coord. al Audioviz.

TRANS - Transnistria

Radio

Posturile publice *Antena C* (34%) și *Radio Moldova* (20%) difuzează cel mai mare număr de știri cu caracter electoral. Dintre posturile private se remarcă *Europa Plus* (10%), *Serebreanîi dojd* (9%) și *Vocea Basarabiei*, care și-a reluat emisiunile recent (9%) (diagramele 1-2).

Diagrama 1. Ponderea posturilor în difuzarea știrilor cu caracter electoral - frecvența

Concurenții electorali favorizați în știrile radio

Partidul de guvernământ rămâne cel mai favorizat concurent electoral la posturile publice *Radio Moldova* (cu 83,3% din totalul de știri favorabile concurenților electorali, difuzate de acest post) și *Radio Găgăuzia* (97,9%). (diagramele 3-4)

Postul municipal *Antena C* a difuzat știri în favoarea mai multor concurenți electorali – BMD - 32,7% din numărul total de știri favorabile vreunui concurent electoral, PCRM – 24,5%, PSDM - 14,0%, PPCD – 13,3%, UMPR – 5,8%, PȚCD și UC – câte 2,9%, BPR – 2,2%, “Ravnopriavie” - 1,8% (diagramele 3-4).

Dintre posturile private, o politică similară a reflectării campaniei electorale se atestă la *Vocea Basarabiei*.

PCRM este favorizat în mod preponderent de *Serebreanîi dojd*, *Sănătatea*, *Hit FM*, în timp ce *Russkoe Radio* și *Europa Plus* nu au difuzat în perioada 14.02-24.02 știri favorabile partidului de guvernământ. (diagramele 3-4)

Diagrama 3. Concurenții electorali favorizați în știrile radio - frecvența

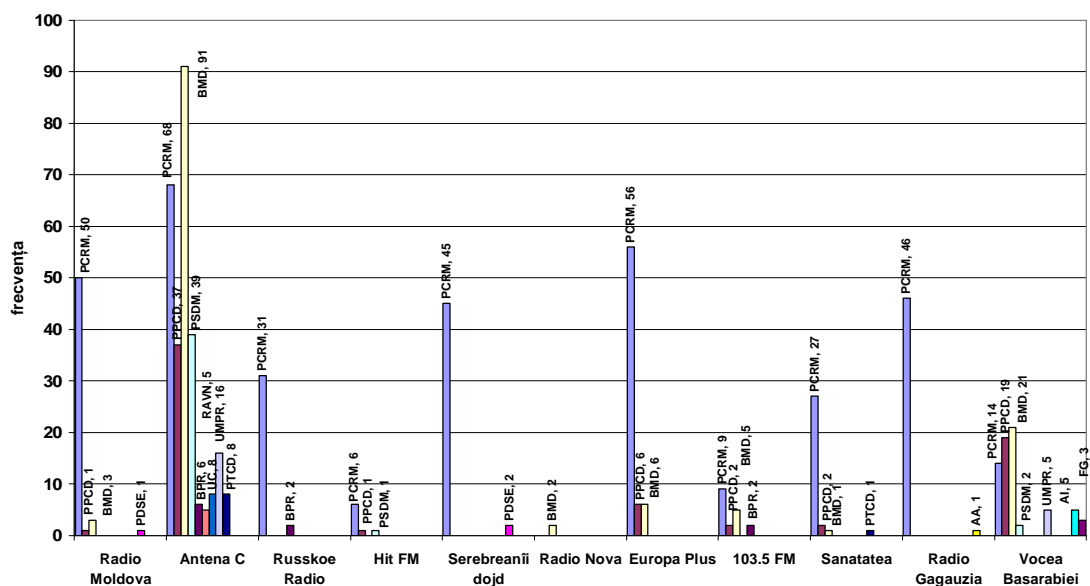
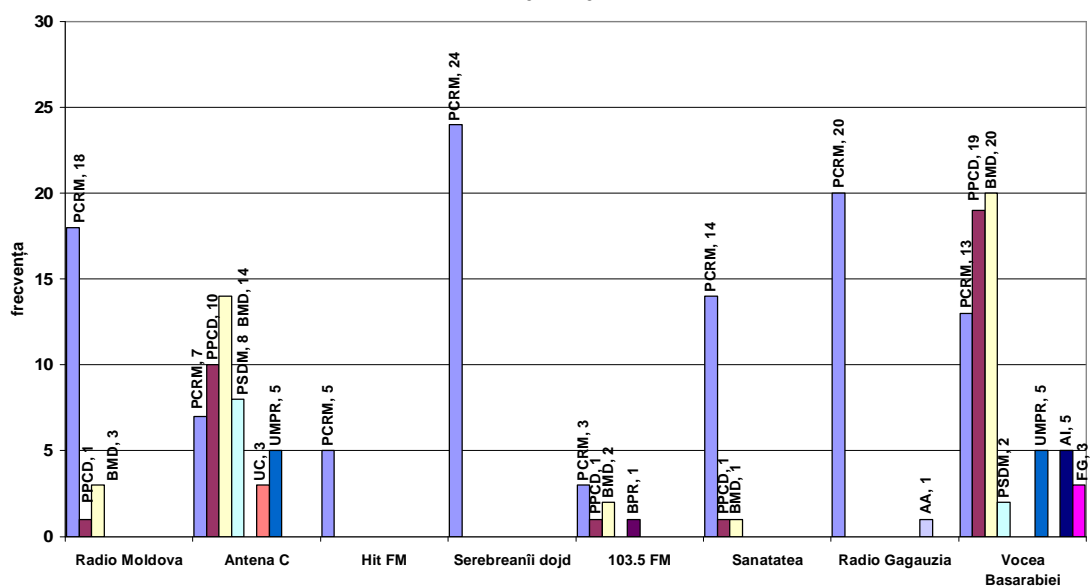

Diagrama 3.1. Concurenții electorali favorizați în știrile radio - frecvența
14.02-24.02

Concurenții electorali defavorizați în știrile radio

Comparativ cu numărul de știri favorabile concurenților electorali, numărul de știri defavorabile este mult mai redus. De la începutul perioadei de monitorizare, posturile supuse monitorizării au difuzat 615 știri favorabile și 406 defavorabile concurenților electorali (raportul e de 1,5 : 1). În perioada 14.02-24.02 cifrele respective au fost de 207 și 174 (raportul e de 1,2 : 1).

Radio Moldova a făcut un pas spre o reflectare echilibrată a campaniei electorale, difuzând știri defavorabile nu numai opoziției, ci și PCRM. Radio Găgăuzia nu a difuzat știri cu caracter negativ (diagramele 5-6).

PCRM a fost vizat în majoritatea știrilor cu conținut și/sau context defavorabil difuzate de Antena C, Vocea Basarabiei și Sănătatea.

Posturile private Russkoe Radio, Europa Plus, Hit FM n-au difuzat știri care să defavorize vreun concurent electoral. (diagramele 5-6)

Diagrama 5. Concurenți electorali defavorizați în știrile radio - frecvența

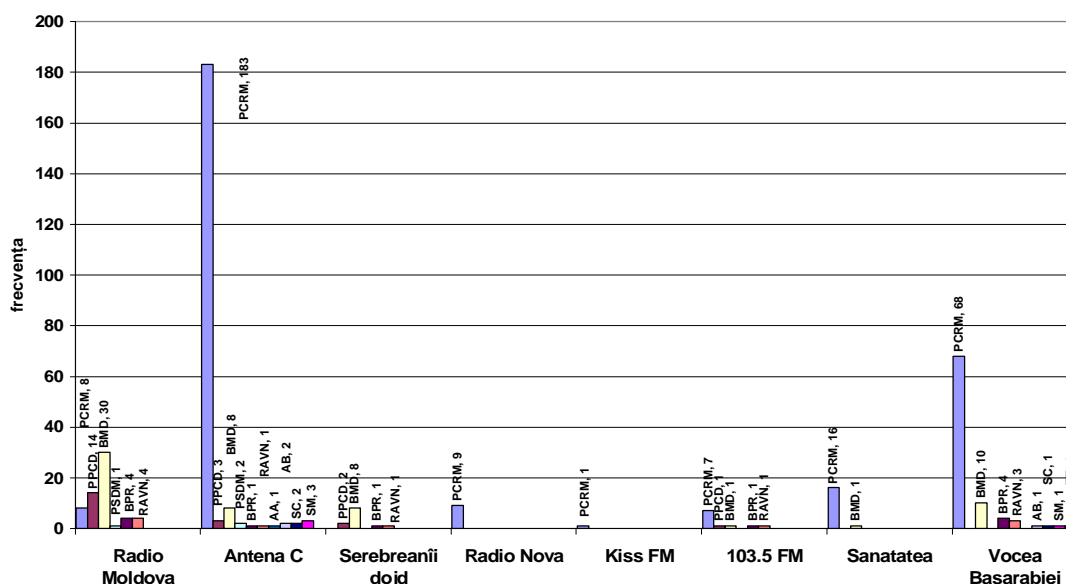
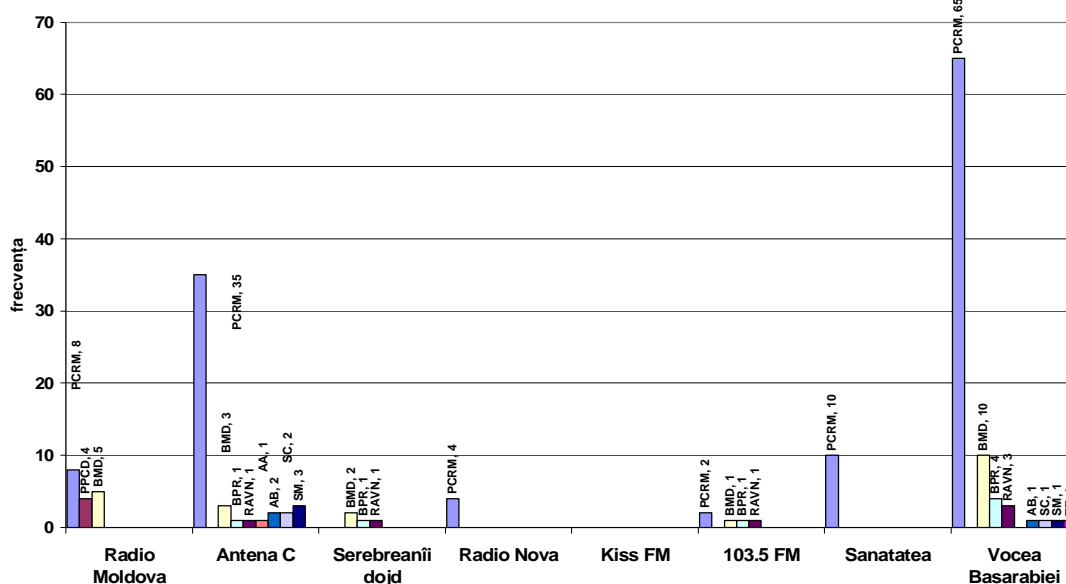

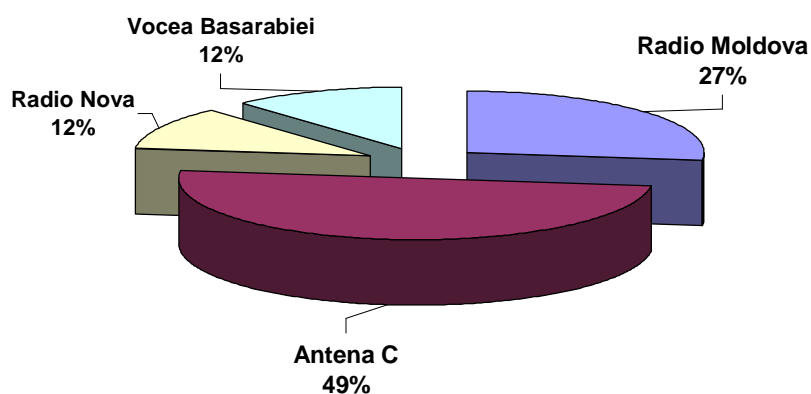
Diagrama 5.1. Concurenți electorali defavorizați în știri radio - frecvența

Programe electorale speciale

Antena C, Radio Moldova, Radio Nova și Vocea Basarabiei au oferit audienței dezbateri, interviuri cu participarea concurenților electorali (diagramele 7-8). Postul public *Radio Găgăuzia* se remarcă prin neglijanța emisiunilor electorale speciale.

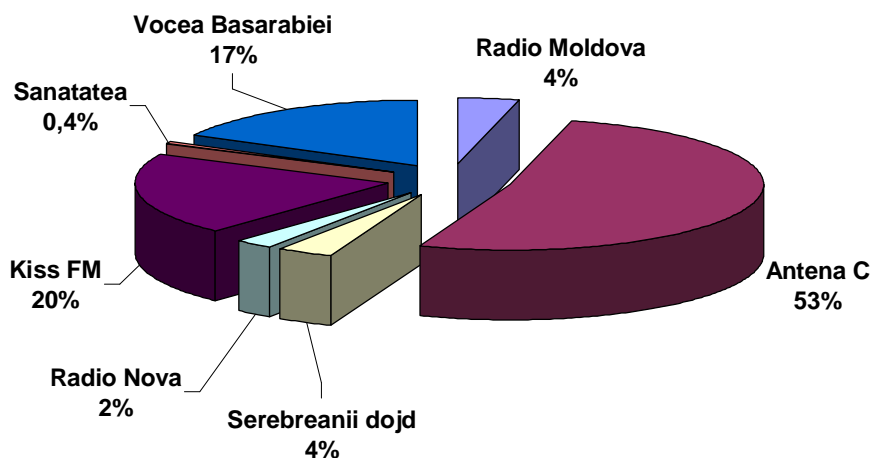
Diagrama 7. Programe electorale speciale (dezbateri, interviuri) - frecvența

Materiale de instruire a alegătorului

De remarcată contribuția posturilor private *Vocea Basarabiei, Kiss FM* la educația alegătorilor, și lipsa materialelor de acest fel la postul public *Radio Găgăuzia*.

Diagrama 9. Materiale de instruire a alegătorilor - frecvența

Sursele utilizate

Tabelul 1. Numărul de surse în știrile cu caracter electoral - %

	1 sursă	2 și mai multe surse
Radio Moldova	53	47
Antena C	45	55
Russkoe Radio	97	3
Hit FM	96	4
Serebreanii dojd	57	43
Radio Nova	97	3
Europa Plus	86	14
Kiss FM	97	3
Blue Star radio (103.5 FM)	96	4
Sanatatea	36	64
Teleradio Gagauzia	55	45
Vocea Basarabiei	74	26

Antena C este postul care utilizează cele mai multe tipuri de surse în știrile cu caracter electoral, inclusiv partidele și candidații electorali, societatea civilă. De menționat evitarea referințelor la o serie de concurenți electorali în știrile difuzate de celelalte posturi publice *Radio Moldova* și *Radio Găgăuzia*, precum și de către majoritatea posturilor private. (tabelul 2)

Tabelul 2. Tipul surselor utilizate în cadrul știrilor cu caracter electoral - frecvența

	PCRM	BMD	PPCD	PSDM	BPR	RAVN	PRES	MIN	GUV	APL	EXP	CET	CEC	SO	MED	
Radio Moldova	22	31	8	1			34	40	65	52	85	5	309	18	97	
Antena C	148	157	71	62	15	9	31	28	23	60	62	31	238	18	566	
Russkoe Radio	4				2		7	3	3		8		26		68	
Hit FM							2								18	
Serebreanii dojd	28	2					23	23	31	2	14	1	61	7	129	
Radio Nova	1	3										1	2		2	
Europa Plus	1						118	56	86	10	6		7	6		
Kiss FM	1							3	3				3			
Blue Star radio (103.5 FM)	2								2	3	1		6		76	
Sanatatea		3	4			2	54	13	5	4	11	3	13	1	128	
Teleradio Gagauzia	4						2	23	2	60	7		34		4	
Vocea Basarabiei	14	16	9	2			12	19	9	5	6	15	23	9	113	
	JUD	SOC	DIP	SIN	CCA	POL	BUS	PTCD	PDSE	AI	TT	FG	TRAN	PCM	UCM	UMPR
Radio Moldova	8	69	147	3	16	9			6				5			
Antena C	8	165	170		15	37	5	13	2		2	6	18	5	9	23
Russkoe Radio	1	3	1													
Hit FM			1													
Serebreanii dojd	1	14	67	5	2	2			1				4			
Radio Nova		2														1
Europa Plus			55			6	4									
Kiss FM			10													
Blue Star radio (103.5 FM)		1	6			1										
Sanatatea	3	12	17		2	3	1					1				
Teleradio Gagauzia		7	6					2								
Vocea Basarabiei	2	29	36		4	1		1	1	4		1	4		1	2

PRES – președinte

MIN – miniștri

GUV – oficialități din guvern

APL – administrația publică locală

EXP – experți

BUS – oameni de afaceri

BIS - Biserica

POL – Poliția/armata

CET - cetățeni

MED – mass-media

JUD – judecători, avocați

CEC – Comisia Electorală Centrală

SOC – societatea civilă, ONG-uri

SIN - sindicate

CCA- Cons.Coord. al Audioviz.

TRAN – Transnistria

DIP – diplomați, oficialități străine

PCRM – Partidul Comuniștilor
PPCD – Partidul Popular Creștin Democrat
BMD – Blocul „Moldova Democrată”
PSDM – Partidul Social Democrat
BPR – Blocul Electoral „Patria-Rodina”
RAVN – Mișcarea „Ravnopravie”
PȚCD – Partidul Țărănesc Creștin Democrat
PDSE – Partidul Dreptății Social Economice
UMPR – Uniunea Muncii „Patria-Rodina”
UC – Uniunea Centristă
FG – candidatul independent Feodor Ghelici
AI – Andrei Ivanțoc
TT – Tudor Tătaru
PCM – Partidul Comunist (nou format)

Presa scrisă

Cel mai mediatizat concurent electoral în perioada 16 ianuarie – 24 februarie 2005 în presa scrisă monitorizată a fost partidul de guvernământ. Astfel, PCRM a beneficiat masiv de articole favorizante în ziarele publice „Moldova Suverană”, „Nezavisimaia Moldova”, „Vesti Gagauzii” (Comrat) și „Farul Nistrean” (Rezina). Ziarele „Timpul de dimineață”, „Săptămîna” și „Moldavskie Vedomosti” au prezentat PCRM mai mult în context negativ. Ziarele „SP” (Bălți) și „Unghiul” (Ungheni) nu au favorizat la modul direct nici unul dintre concurenții electorali, publicînd despre aceștia atât știri în context pozitiv, cât și știri în context negativ.

Ziarele publice (de stat) au prezentat PCRM doar în context pozitiv, iar principalii oponenți politici ai partidului de guvernământ doar în context negativ. În știrile publicate în presa privată (ne-statală), PCRM a fost, cel mai des, criticat.

Diagrama 3.1. Concurenți electorali prezentați la știri în context pozitiv

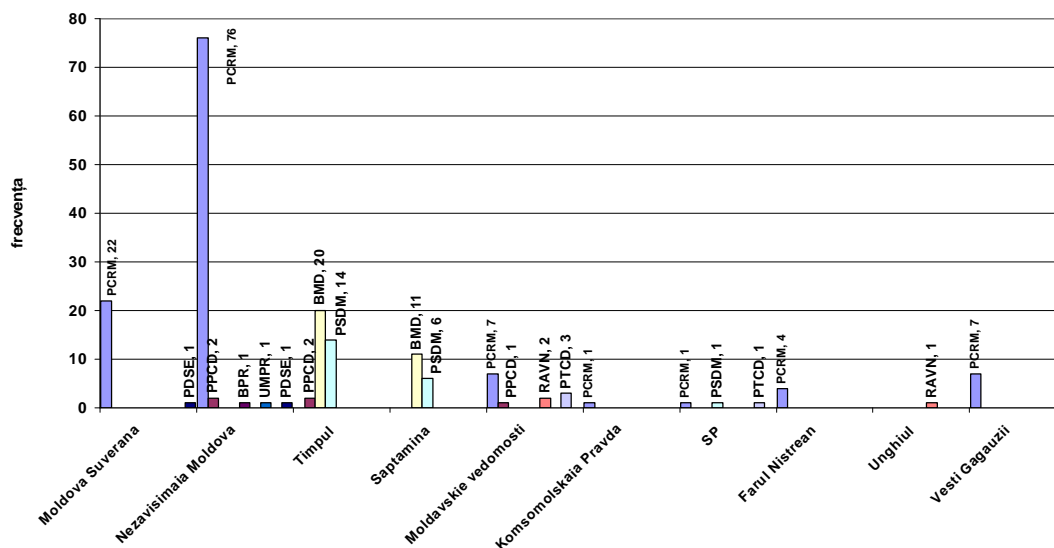
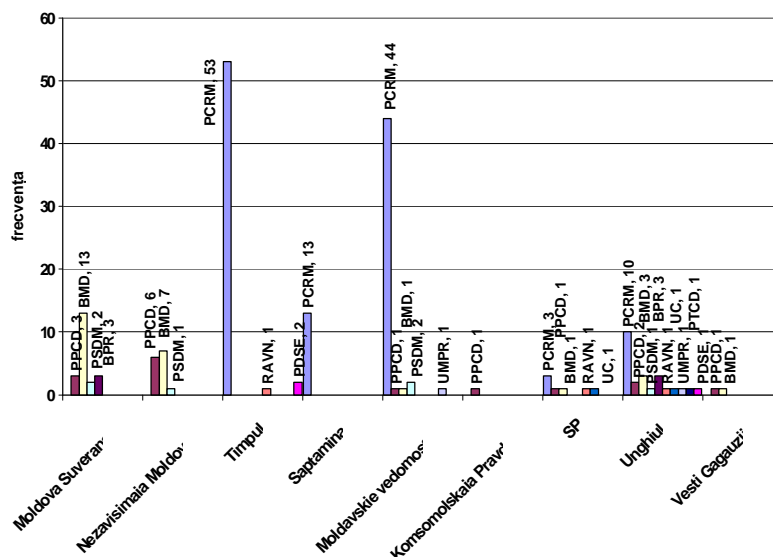

Diagrama 5.1. Conurenți electorali prezentați la știri în context negativ

Ziarele care au oferit cel mai mult spațiu pentru instruirea alegătorilor sunt SP (26% din totalul spațiului acordat acestei teme), „Timpul de dimineață” (30%) și „Unghiuul” (28%). Ziarul public „Moldova Suverană” nu a publicat articole de instruire a alegătorilor.

Intimidarea presei

Cazul “MOLDAVSKIE VEDOMOSTI”

La data de 24 februarie, la ora 10:40, la redacția ziarului “Moldavskie Vedomosti” (MV) au venit doi bărbați, unul dintre ei legitimându-se drept colaborator al Direcției de combatere a migrației ilegale, iar cel de-al doilea refuzând să se prezinte. Ei au spus că sunt în căutarea unor cetățene ale Rusiei, motivând că la Ministerul Afacerilor Interne ar fi telefonat un anonim și ar fi anunțat că la redacția “MV” s-ar afla cetățeni ai Rusiei.

După ce s-au convins, prin control ilegal, că în redacție nu sunt cetățeni străini, vizitatorii au părăsit redacția, amenințându-i pe jurnaliști că vor trimite pe capul lor “un grup”, fără să precizeze despre ce fel de „grup este vorba”.

ANEXE:

1. Metodologia
2. Perioada de monitorizare
3. Orarul monitorizării
4. Criteriile de selectare a instituțiilor de presă
5. Mass-media monitorizate

1. Metodologia

Ce monitorizăm?

- Știrile
- Publicitatea (timpii de antenă)
- Timpul de vorbire directă
- Opiniile
- Programele electorale speciale (dezbateri etc.)
- Vox populi
- Materiale de instruire a alegătorilor

Fiecare dintre materialele cu caracter electoral este supus unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui candidat. Faptul că conținutul și/sau contextul știrii este pozitiv sau negativ nu indică neapărat tendențiozitatea sau partizanatul postului care difuzează știrea. E posibil ca știrea să favorizeze sau să defavorizeze unul dintre candidați și, cu toate acestea, să fie echidistantă și corectă din punct de vedere profesional. Numai dacă va exista tendința, pe o anumită perioadă de timp, ca unul dintre concurenți să fie favorizat sau defavorizat, atunci vom considera că e vorba despre un dezechilibru.

Fiecare material monitorizat este codificat în funcție de tematică și sunt indentificate, codificate și contabilizate sursele acestuia. Preferința pentru anumite surse, pe parcursul unei perioade de timp, de asemenea poate indica un dezechilibru de reflectare în favoarea unui sau altui candidat.

2. Perioada de monitorizare - 6 ianuarie - 6 mai 2005 – cuprinde campania electorală parlamentară, perioada postelectorală, precum și reflectarea campaniei de alegere a noului președinte de către parlament.

3. Orarul monitorizării

TV

Luni-vineri

06:30 – 09:00 și 17:00 – 22:30

Sâmbătă-duminică

06:30 – 22:30

Radio

Luni-duminică

06:00 – 24:00

4. Criteriile de selectare a instituțiilor de presă supuse monitorizării:

- tirajul/ audiența/ impactul
- forma de proprietate (de stat și private)

- limba (română și rusă)
- aria de acoperire (național, local)

5. Mass-media monitorizate:

Presa scrisă

Moldova Suverană, Nezașisimaia Moldova, Timpul de dimineață, Săptămîna, Komsomolskaia Pravda v Moldove, Moldavskie Vedomosti, SP (Bălți), Vesti Gagauzii (Comrat), Unghiul (Ungheni), Farul Nistrean (Rezina)

TV

Moldova 1, NIT, Pervii canal v Moldove, PRO TV, Euro TV Chișinău, TVC 21, RIF TV, TV Bălți, Blue Star (Bălți), TV Găgăuzia, Canal X (Briceni), Cvant TV (Cahul)

Radio

Serebreanîi dojd, Radio Moldova, Antena C, Russkoe Radio, Hit FM, Sănătatea (Edineț), Radio Nova, Europa Plus, Kiss FM, 103.5 (Bălți), Vocea Basarabiei, Radio Găgăuzia